

10.11.2009

God praxis för kommunerna vid genomförande av och information om svininfluensavaccinering samt patientvård

Anordnandet av vaccinationer har i de flesta kommunerna skett väl. Social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och välfärd (THL) och Finlands Kommunförbund har kartlagt kommunernas vaccinationsarrangemang. Detta meddelande sammanställer lyckade lösningar som kommunerna kan använda. Denna praxis grundar sig på kommunernas första erfarenheter i samband med anordnandet av vaccinationer i en exceptionell situation.

Kommuninvånarna vaccineras utan dröjsmål på grund av epidemisituationen enligt THL:s anvisningar. När det gäller vaccinationsarrangemangen ställs kommunerna inför en särskild utmaning: kommunen får information om tillgång till vaccin med kort varsel. THL informerar om detta så tidigt som möjligt med hänsyn till tillgången till vaccin. THL:s egen tidtabell beror å sin sida på information från vaccintillverkaren.

I mindre kommuner och städer är det lättare att ge anvisningar till och styra befolkningen. Det krävs inga specialarrangemang för att anordna vaccinationer som är nödvändiga när man ska hantera ett stort antal klienter.

Kommunikation är en viktig del när det gäller att hantera en situation. Bristande information leder till rykten. Rätt information som spridits i rätt tid lugnar.

Erfarenheter från större städer:

- Decentralisering av vaccinationerna till flera verksamhetsställen underlättar hantering av situationen och styrning av befolkningen. Förutom hälsostationer kan till exempel skolor och idrottshallar användas.
- Antal personer som ska vaccineras dagligen kan regleras genom att dela upp denna grupp på olika dagar enligt namn, bostadsområde, ålder etc. Det är oftast nödvändigt att differentiera för att minska anhopning. Detta är viktigt när man inleder vaccinationerna av hela befolkningen.
- Vaccinationstillfällen som anordnats separat kvällar och helger har fungerat effektivt.
- På flera vaccinationsenheter har man avstått från särskild anmälan för personer som anländer för att låta sig vaccineras. Meddelanden i vänterummen och anställda handleder folk att komma i rätt tid och i sista hand kontrollerar vaccinatören förutsättningarna för vaccination.
- Det lönar sig att vid ett och samma tillfälle ge säsongsinfluensavaccin till en person som är berättigad att få bägge vaccinerna.
- Arbete i par har visat sig fungera väl. Sjukskötare/hälsovårdare och registrator/påfyllare av sprutor som fungerar som assistent kan också vara en person som flyttats över från andra uppgifter inom vårdsektorn och blivit instruerad. Bl.a. tandskötare, fysioterapeuter och

studenter har använts för denna uppgift. Vaccinationstakten för ett normalt arbetspar är cirka 20 vaccinerade personer per timme.

- Vid situationer där pararbete inte varit möjligt har temporär registrering på papper (personnummer, vaccinets partinummer, vaccinationsplats) och en senare registrering i patientregistret påskyndat vaccinationerna betydligt. De som kommer för att låta sig vaccineras är desto lugnare ju bättre de tas emot i väntrummen. Frivilliga eller avlönade arbetstagare, även väktare har använts som vägledare på vaccinationsställen. Det är väsentligt att ordningen är tydlig och att varje individ upplever att han eller hon får service när han eller hon står i tur.
- Köer som bildats utanför vaccinationsställen kan t.ex. styras med hjälp av vaccinationsställets färgkoder till olika aktörer och därigenom kan man gallra ut de som tillhör en annan vaccinationsgrupp ur kön. Köerna med alla som ska vaccineras måste kunna hanteras i lokaler inomhus. Antalet personer som står i kö i inomhuslokalerna kan minskas genom att dessa ges könummer och informeras om återstående väntetid.
- Om vaccinet tar slut under dagen, kan numrerade kölappar delas ut till köande. Dessa lappar berättigar dem att ställa sig först i kön följande vaccinationsdag.
- Personal från icke-brådsökande uppgifter inom hälso- och sjukvården kan flyttas över till vaccinationsuppgifter för att befolkningen ska kunna vaccineras och därmed bli skyddad i tid.
- Möjligheten för företagshälsovårdens enheter att delta i vaccinationerna kan utnyttjas och vaccin levereras till enheterna. Företagshälsovårdens enheter måste meddela sina behov och lämna in vaccinationsuppgifterna över sina vaccinerade anställda till hälsovårdscentralen. Företagshälsovårdens praxis vid vaccinering ska vara i linje med hälsovårdscentralernas praxis.

Om bedömning av vårdbehovet i en pandemisituation

I en pandemisituation är det särskilt viktigt att hela personalens kunskaper används effektivt för att ordna service. I en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården, där vårdbehovet bedöms av någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården än en läkare, måste det finnas en skriftlig instruktion av den ansvariga läkaren i organisationen om bedömning av vårdbehovet, patientstyrning, hänvisning av patienten till en läkarmottagning och uppgifter som ska antecknas i patientjournalerna.

Bedömningen av vårdbehovet kan även ske per telefon. Ur patientsäkerhetens synvinkel är det viktigt att man genom introduktion, och vid behov genom utbildning på verksamhetsstället, säkerställer att verksamheten bland de yrkesutbildade personerna inom hälso- och sjukvården sker enligt den skriftliga instruktionen.

Läkemedelsbehandling vid influensa

Vid anordnandet av läkemedelsbehandling ombeds kommuner att beakta THL:s förhållningsregler: behandling med det antivirala läkemedlet (oseltamivir eller Tamiflu) inleds av insjuknade personer, som (1) utgående från en klinisk bild misstänks ha en allvarlig sjukdom, som (2) är gravida eller (3) har insjuknat i en primär sjukdom som ökar risken för komplikationer. Bland annat kroniska hjärtsjukdomar och ämnesomsättningssjukdomar ökar risken för komplikationer. **Dessutom kan den behandlande läkaren efter egen bedömning ordinera antiviral behandling för en influensapatient som inte hör till ovan nämnda grupper.** Se närmare http://www.thl.fi/sv_SE/web/sv/meddelande?id=21546

Information till befolkningen

En särskild utmaning för kommunerna är att det är svårt att förutsäga tillgången till vaccin. Den snabba utbredningen av epidemin och prioriteringen av vaccinationer kräver snabb information och beredskap inför oförutsägbara situationer.

Alla söker inte information från samma kanaler. Därför **ska man använda flera olika kanaler när man informerar om vaccinationer**, till exempel kommunens egen webbsidor, lokaltidningar och lokalradio samt anslagstavlor för att kommuninvånarna ska kunna få den nödvändiga informationen så snabbt som möjligt. Det är också viktigt att informera personalen. I tvåspråkiga kommuner delas informationen ut på både finska och svenska.

Kommunens webbsidor

- Tydliga, aktuella förhållningsregler på webbsidorna minskar antalet telefonsamtal.
- På webbsidorna finns uppgifter om vaccinationsställen, tider för vaccinering och målgruppen för vaccinering. Ändringar av uppgifterna görs omedelbart på sidorna.
- Webbsidorna informerar även om var vårdmottagningarna för influensa finns och öppettider.
- Länkar till både Institutet för hälsa och välfärd (www.thl.fi), social- och hälsovårdsministeriets (www.stm.fi) och Finlands Kommunförbunds (www.kunnat.net) webbservice

Telefonservice

- Centraliserad telefonservice och telefonjour med tillräckligt många rådgivare gör verksamheten smidigare.
- Telefonnummer ska vara lättillgängligt på kommunens webbsidor, lokaltidningar och anslag.

Lokal media

- Den lokala median får delta i att informera om influensavaccinationer och -vård.
- Underrättelser och meddelanden kan sättas ut i lokaltidningar och radio.
- Det lönar sig för kommunen att bedriva nära samarbete med lokala journalister för att ämnet också ska behandlas redaktionellt.

Stödmaterial för kommunikation

- Institutet för hälsa och välfärd har tagit fram stödmaterial (allmänna broschyrer och affischer) för kommunernas kommunikation.
- Stödmaterial skickas denna och nästa vecka till samtliga kommuner (även till apoteken). Stödmaterial kan också skrivas ut från materialbanken på Institutet för hälsa och välfärds webbsidor
- Det är klokt att dela ut broschyrer och affischer, i vilka kommunen själv kan anteckna tid och plats för vaccination samt målgruppen för vaccinering, till viktiga platser såsom hälsostationer, bibliotek, affärer och skolor. Institutet för hälsa och välfärd delade redan i oktober ut affischer till kommunernas kontaktpersoner för vaccinering.
- Invånarna leds också till kunskapskällorna med hjälp av utomhusaffischer i de större städerna och annonser i sociala webbmedier.

- Kommunförbundet har publicerat en handbok för kommunernas information i kriser, som finns att få gratis i pdf-format i Kommunförbundets bokhandel på både finska och svenska.

Ytterligare information

Avdelningschef Aino-Inkeri Hansson, tfn 09 160 73760

Avdelningschef Päivi Sillanaukee, tfn 09 160 73313

Kommunikationsdirektör Eeva Larjomaa, tfn 09 160 74182

Överdirektör Juhani Eskola, THL, tfn 020 610 6006

Kommunikationschef Matti Lumijärvi, THL, tfn 020 610 7692

Direktör Jussi Merikallio, Kommunförbundet, tfn 09 771 2602

Kommunikationsdirektör Jari Seppälä, Kommunförbundet, tfn 09 771 2010